

Ki őrzi az öröket?

A tudomány akkor fejlődik a legjobban, ha a kutatóknak meg van engedve, hogy ne értsenek egyet egymással.

Magyar Hírlap, 2021. szeptember 15.

Az IPCC (Kormányközi Klímaváltozási Testület) 2021. augusztus elején kiadott 6. jelentése azt állítja – immár ellentmondást nem tűrően -, hogy a jelenkori felmelegedés példátlan, és azt az ember okozta. Ugyanakkor megjelent egy olyan tudományos publikáció, amely feltárni igyekszik az efféle res iudicata állítások bizonytalanságait. A két ellentétes dokumentumról Alex Newman újságíró elemzést írt a The Epoch Times című amerikai napilapba, aminek világviszhangja lett. De a globális hálózat közbelépett. A Face-book és más platformok úgynevezett független tényellenőrei szerint az újságcikk – és maga a tanulmány – pontatlan és félrevezető. A tiltakozás egyedüli eszköze a nyílt levél.

A Mennyire befolyásolja a Nap az északi félteke hőmérsékletének alakulását? – A jelenleg zajló vita című, friss tudományos publikációnk (14 országból származó 23 kutató munkája) szerint a klímaadatokból sokféle következtetés vonható le, attól függően, hogy milyen hőmérsékleti és TSI (Total Solar Irradiance, azaz teljes napbesugárzási) idősort használnak. Levonható olyan következtetés, hogy az elmúlt évtizedekben a Nap egyáltalán nem játszott szerepet a melegedésben (tehát a közelmúlt globális felmelegedését többnyire az ember okozta), de olyan is, hogy a közelmúltbeli globális felmelegedés zömmel a naptevékenység változásai miatt ment végbe (azaz a közelmúltban tapasztalt globális felmelegedés elsősorban természeti eredetű). Úgy gondoljuk, hogy az eddigi tanulmányok (beleértve a legfrissebb IPCC jelentéseket is) elhamarkodottan foglaltak állást az első változat mellett. Vagy azért, mert nem tudták kellően figyelembe venni a TSI-re vonatkozó becsléseket és/vagy nem tudták kielégítően kezelni az északi félteke hőmérsékleti trendbecsléseivel kapcsolatos, még mindig fennálló bizonytalanságokat. Ezért a 68 oldalas cikk ajánlásokat fogalmaz meg a tudományos közösség számára, miként lehetne kielégítőbben megválaszolni a nyitott kérdéseket.

Egy fiatal amerikai újságíró, Alex Newman egyszerre olvasta cikkünket és az IPCC legújabb jelentését. A kettőt összevetette egymással, majd terjedelmes elemzést írt a The Epoch Times-ba. Meginterjúvált több szerzőt és kívülálló kutatót, sőt megkérdezte a NASA és az IPCC vezetőit is.

Az újságcikk nagyot szólt. A világban nagyon sok helyen átvették, és számos nyelvre lefordították. Feltűnt azonban, hogy a mainstream médiába csak elvétve került be. (Magyarországon egyedül a Magyar Nemzet és a Magyar Hírlap írt róla.) Úgy éreztük, mintha gátolnák a terjedését. Aztán kiderült, hogy csakugyan van külső beavatkozás. Egész pontosan egy eligazító „közlekedési” lámpáról van szó, amelynek most fény derült a működési mechanizmusára. A Science Feedback tudománykommunikációs weboldal eredeti célja szerint a tények és a fikciók szétválasztásával igazítja el az olvasókat abban, hogy melyik hír megbízható és melyik nem. Egyik fókuszterületük a klímaváltozás. A Climate Feedback valóságtartalom-ellenőrzést (fact-checking) végez, amit aztán a Facebook, a TikTok és a többi platform automatikusan alkalmazni kezd. Alex Newman újságcikkéről (és a mi tanulmányunkról) a Climate Feedback azt állítja, hogy inkorrekt és pontatlan. Ha a Facebookon vagy más hasonló platformon valaki rákeres az újságcikkre, azonnal figyelmeztetést kap. És nincs mód a „tényellenőrök” munkájának valóságtartalmát megkérdőjelezni. Még akkor sem, ha az ítélet többszörös csaláson alapul. Ez önkény! Ráadásul nem az újságcikk valóságtartalmát ellenőrzik, hanem a követendőnek tartott ideológiától eltérő nézeteket cenzúrázzák. A Climate Feedback értékítélete értelemszerűen befolyásolja a tudományos újságírókat is. Nos, ezért született az a nyílt levél, amit közös publikációnk vezető szerzői írtak alá, és aminek rövidített változatát tesszük közzé.

*

A 2021. szeptember 10-én elküldött levélre adott válaszról tájékoztatni fogjuk a szerkesztőséget.

A Science Feedback egy Franciaországban regisztrált nonprofit szervezet, amelynek háttérében egy SciVerify nevű, 2020-ban létrejött cég áll. Talán egyszer arra is fény derül, hogy miként tettek szert ekkora befolyásra.

A nyílt levél a klímaváltozás lehetséges okaitól függetlenül is közérdekű. Vajon mit lehet tenni, ha az igazság kiderítésére valakik létrehozhatnak egy olyan intézményt, ami éppenséggel elfedni kívánja az igazságot? Qui custodiet ipsos custodes?

Kedves Dr. Vincent és Dr. Forrester,

Azért írjuk Önöknek ezt a nyílt levelet, mert nemrégiben tudomásunkra jutott, hogy a Climate Feedback webhely közszéttett egy írást, amely több hamis vagy félrevezető állítást tartalmaz. Alex Newman The Epoch Times-ban megjelent, egy új tudományos szakcikkéről szóló újságcikkéről. Az önök webhelye „tényellenőrzésként”/„viszajelzésként” nemcsak az újságcikkéről, hanem a tanulmányunkról is tett hamis vagy félrevezető állításokat. E tény azt jelenti, hogy webhelyük éppen olyasféle téves információknak lett hatékony terjesztője, amilyenek ellen küzdeni próbál. Továbbá, mivel a webhely jelenleg a Facebook által jóváhagyott „független tényellenőrök” egyike, bárki, aki megosztotta vagy megpróbálja megosztani a The Epoch Times cikkeire mutató linket, figyelmeztető jelzést kap. Más szóval, tényellenőrzés (valóságtartalom-ellenőrzés) címen önök nemcsak téves információkat terjesztenek, hanem hatékonyan akadályozzák az embereket abban, hogy fontos információkat osszanak meg barátjaikkal és családjukkal.

Azért írunk levelet, hogy megkérjük önöket: haladéktalanul javítsák ki a hibás tényellenőrzést, és tájékoztassák a hiba tényéről azokat a csoportokat (többek között a Facebookot), amelyek független tényellenőrként használják a Climate Feedback webhelyet.

A szóban forgó cikket Dr. Lambert Baraut-Guinet szerkesztette. Publikációnk, amelyről Newman újságcikket írt, részletes tudományos áttekintést nyújt mindazokról a komplex kibívásokról, amelyeket a naptevékenységnek az északi féltekén hőmérsékleti tendenciáiban meglévő lehetséges szerepe vet fel. Épp ekkor jelent meg az IPCC 6. jelentése is. Newman nyilvánvalóan kíváncsivá vált a két tanulmány közötti ellentétre, hiszen véletlenül mindkettő körülbelül egy időben jelent meg. Cikke magától értetődően több nézőpontot mutat be, gondosan és teljes nyíltsággal. Baraut-Guinet tényellenőrzése azonban hemzseg a félrevezetés minden ismérvétől. Most pedig ironikus módon a Facebook (és valószínűleg más platform is) Baraut-Guinet tényellenőrzésével indokolja Newman cikkének cenzúrázását.

A Research in Astronomy and Astrophysics folyóiratban megjelent tanulmányunknak a tudományos szakirodalom áttekintéséhez alkalmazott megközelítése alapvetően eltér az IPCC megközelítésétől. Már célkitűzéseink is eltérőek voltak. Az IPCC ugyanis annak érdekében készít tudományos értékeléseket, hogy támogassa a kormányokat az ENSZ-féle politikai célok megvalósításában, míg mi azon dolgozunk, hogy szolgáljuk azt a tudományos közösséget, aminek mind a huszonnégy tagjai vagyunk, és hogy elősegítsük a klímaváltozás okainak kollektív megértését. Tehát a céljaink különbözőek. De különböző módszereket is alkalmaztunk.

Az IPCC megközelítése „konszenzus-vezérelt”. Minden kulcskérdésben „tudományos konszenzust” igyekeznek kialakítani. E megközelítés nagyon jól működhet olyan kérdésekben, amelyekben egyetemes tudományos egyetértés van. De igen problémás az alkalmazása abban az esetben, ha egy adott kérdésben eltérő tudományos nézetek léteznek. A tudományos kutatás – ironikus módon – épp olyankor a legintenzívebb, amikor még nincs tudományos egyetértés. Úgyhogy a nézeteltérés a tudományban meglepően gyakori jelenség. Az IPCC általános megközelítése a tudományos nézetkülönbségek kezelésében – úgy tűnik – „szakértői megítélés” révén azonosítja a téma „legvalószínűbb” perspektíváját (az ENSZ Környezeti Program: UNEP céljainak leginkább megfelelő), majd a „szakértői ítélet” segítségével elutasítja az olyan tanulmányokat, amelyek a választott perspektívától eltérnek.

Az IPCC „konszenzus-vezérelt” megközelítése nagyon hasznos eszköz az UNEP céljainak eléréséhez, mivel lehetővé teszi a kormányok számára, hogy tárgyalásaikra összpontosítsanak, anélkül, hogy a tudományos közösségen belüli tudományos nézetkülönbségek elvonnák a figyelmüket. Úgy gondoljuk azonban, hogy ezzel sajnos akadályozzák a tudományos előrehaladást és a tudományos kutatás folyamatát. Mi kifejezetten kerültük az IPCC „konszenzus-vezérelt” megközelítését. Inkább azt hangsúlyoztuk, hogy hol vannak eltérő tudományos vélemények, és hol van teljes egyetértés.

Amikor a kutatók – eltérő tudományos megközelítéseket követve – egymástól eltérő következtetésekre jutnak, nagyon nehéz eldönteni, melyiknek van igaza. Elismerjük, hogy ez problémákat okozhat egy olyan „független

tényellenőrnek”, mint az önök szervezete, amikor önöket felkérjük, hogy mérlegre tegyenek egy tudományos nézetkülönbséget. Azonban, amint azt később megvilágítjuk, talán nem is ez lenne a dolguk.

A tudomány akkor fejlődik a legjobban, ha a kutatóknak meg van engedve, hogy ne értsenek egyet egymással. Abelyett, hogy egy adott tudományos nézeteltérés egyik oldalát helytelennek próbálnák nyilvánítani, a másik oldalát pedig helyesnek hirdetnék, talán jobb lenne, örülnének ónnak a ténynek, hogy a kutatók még mindig igyekezzenek tudományt művelni.

Webhelyük jelenlegi beállításával kapcsolatosan az a fő probléma, hogy ha valaki vitatja a visszajelzést, az egyetlen hivatalos mechanizmus, amelyet jelenleg a webhely kínál, az egy online kapcsolatfelvételi űrlap. Nem találtuk meg a szóban forgó cikkért felelős szerkesztő Dr. Baraut-Guinet e-mail címét. Az önök nevét azonban jelenleg úgy tüntetik fel, mint a Science Feedback webhely alapító igazgatója (Dr. Vincent), valamint klíma- és ökológiai tudományos szerkesztő (Dr. Forrester), és az önök e-mail címét megtaláltuk az interneten. Feltételezzük tehát, hogy önök olyan illetékes személyek, akikkel kapcsolatba lehet lépni.

Levelünk másolatát megküldtük Prof. Tim Osborn, Dr. Britta Voss és Prof. Patrick Brown részére. Dr. Baraut-Guinet mindegyiküktől olyan véleményt idéz, amely nem is erre az újságcikkre vonatkozik. Korábbi cikkeikkel vagy állításokkal kapcsolatos visszajelzéseiket másolta ki és illesztette ide be.

Olyan személyeket is értesítettünk, akikről tudjuk, hogy aggódnak az önökéhez hasonló befolyásos „tényellenőr” szervezetek létrejöttének módja miatt, és amiatt, hogy vajon ki fogja ellenőrizni a tényellenőröket? Úgy hisszük, mindannyian hasznosnak találják a Dr. Baraut-Guinet-féle „tényellenőrzés” tényellenőrzését.

Végül úgy gondoljuk, hogy itt az ideje, hogy a társadalom elgondolkozzon azon, hogy a „tényellenőrzés” e legújabb módja bölcs dolog-e.

Megjegyezzük, hogy e tendencia nagy része kifejezetten az éghajlatváltozásról szóló tudományos jelentések újságírói megközelítésével kapcsolatos vitákra vezethető vissza. A 2000-es évek elején számos újságíró meggyőződtek arról, hogy csak azokról a tudományos nézőpontokról kell beszámolniuk, amelyeket helyesnek tartanak. Vagyis minden adott tudományos nézeteltérés esetén az újságíróknak kötelező lenne kitudakolni, mi a tudományos konszenzus. Ha egy tudományos tanulmány eltér a konszenzustól, arról nem kell beszámolni. Ezt az újságírói megközelítést támogatóik megbízható tudósításnak, kritikusaik narratíva-vezérelt újságírásnak vagy ideológiai tudósításnak is nevezhetik.

Az újságírás megbízhatósági megközelítésének a fő problémája az, hogy lényegében elvárja az újságírótól, hogy döntőbíróként lépjen fel a gyakran bonyolult tudományos nézeteltérésekben. Amikor a kutatók még egymással sem értenek egyet, ez az elvárás nagyon nagy terhet ró az újságíróra.

A közelmúltig még viszonylag könnyű volt efféle éghajlati vitákra rátalálni a közösségi médiában és internetes keresések révén. De most a közösségi médiaplatformokat és az internetes keresőmotorokat azért kritizálják, mert továbbra is lehetővé teszik az emberek számára, hogy tájékozódjanak a meglévő tudományos nézetkülönbségekről. Mindennek teteje, hogy egyre nagyobb a nyomás a „téves információ” aktív elhallgattatása érdekében.

Üdvözlettel: Dr. Ronan Connolly, Dr. Willie Soon és Dr. Michael Connolly”